

Waterschap
Rivierenland

Peilbeheer Buitenpolders

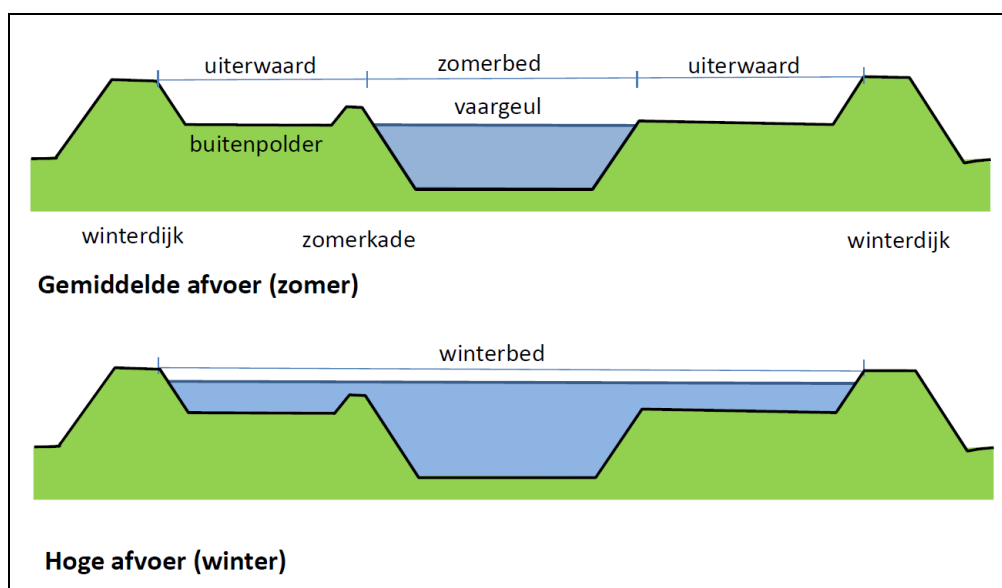

Beleidsafdeling Water en Dijken,
Team Kennis en Advies
Versie november 2013

1 Inleiding

Het waterschap beschermt het rivierenland tegen overstromingen door middel van waterkeringen. De primaire kering (winterdijk) beschermt ons tegen overstromingen vanuit de rivier. Tussen de rivier en de primaire kering liggen echter nog buitendijkse gebieden en uiterwaarden die met lagere frequentie tegen hoogwater worden beschermd. Deze buitendijkse gebieden zijn nodig om de grote rivierdebieten te kunnen afvoeren en te bergen. Een uiterwaard of buitenpolder is een deel van het winterbed door kaden, voorlandkering en of hoger gelegen land begrensd (figuur 1). Het waterschap is hier verantwoordelijk voor het waterkwantiteitsbeheer en voor het beheer en onderhoud van de zomerkade. In de buitendijkse gebieden zijn voorzieningen aanwezig waarmee het waterbeheer in het gebied wordt verzorgd (o.a. kunstwerken, watergangen en uitvlieten). Met deze voorzieningen kan water worden ingelaten en uitgelaten, soms door middel van pomp, en een beperkte vorm van peilbeheer worden geboden. In een aantal situaties zijn er geen specifieke voorzieningen voor het peilbeheer en fluctueert het peil in meer of mindere mate mee met de rivier.

In het beheergebied van Waterschap Rivierenland bevinden zich 47 buitenpolders. De buitenpolders worden tot een bepaalde hoogte beschermd tegen rivierwater. In perioden van grote waterafvoer lopen de buitenpolders meestal tot aan de winterdijken onder water. Voor de meeste buitenpolders is in het inlaatbeleid van het waterschap vastgelegd in welke periode en tot welke waterstanden bescherming kan worden geboden en wanneer de polders zullen inunderen bij opkomende rivierstanden. Het belangrijkste doel van het inlaatbeleid is het beschermen van de zomerkade tegen erosie. In periodes met lage rivierafvoeren vallen deze gebieden droog en wordt in sommige gebieden nog een peil nagestreefd door water het water langzaam af te voeren of in te laten.

Figuur 1: Schematische weergave buitenpolder

Het peilbeheer in de buitenpolders is op dit moment versnipperd vastgelegd in diverse (streef)peilbesluiten, maar voor diverse buitenpolders is het peilbeheer nog helemaal niet vastgelegd. In een deel van deze buitenpolders is het waterschap zelf de peilbeheerder en in een deel ligt de uitvoering bij derden (natuurbeheerder/particulier).

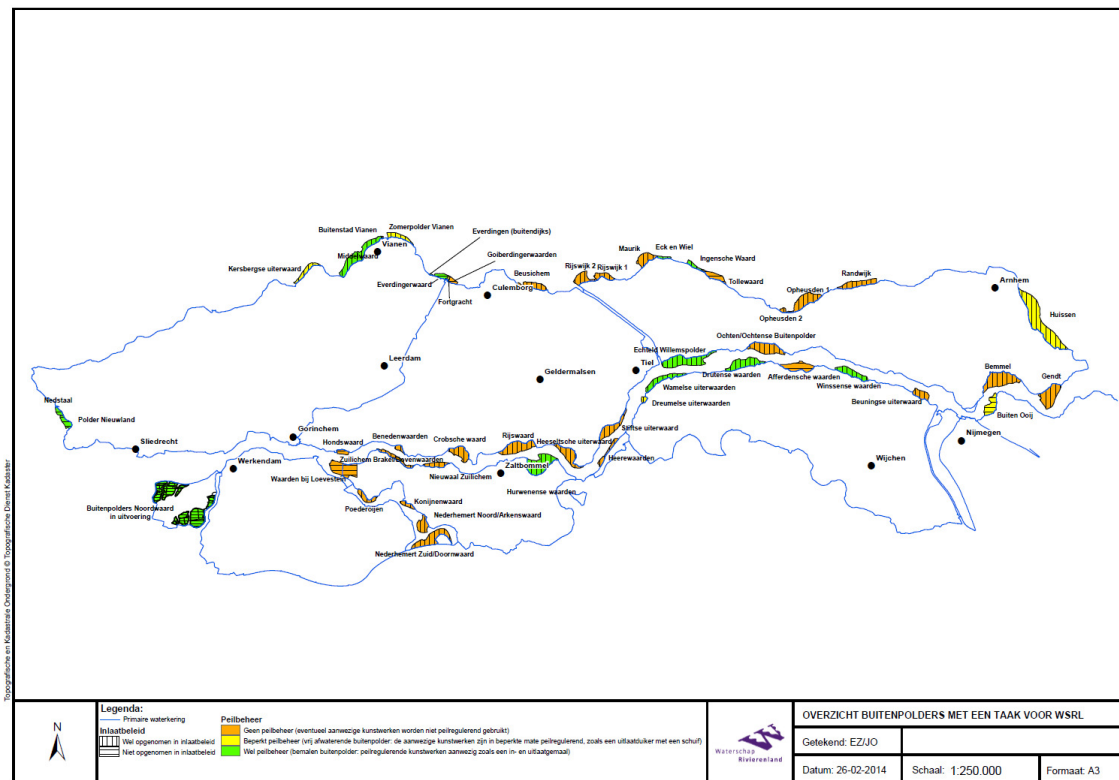
Om het peilbeheer in de buitenpolders eenduidig vast te leggen is het gewenst een notitie op te stellen 'Peilbeheer Buitenpolders'. In deze notitie is alleen het peilbeheer aanvullend op het inlaatbeleid beschreven en worden de streefpeilen in de buitenpolders vastgelegd.

Buitendijkse gebieden (tussen zomerdijk en rivier) zijn niet opgenomen in deze notitie aangezien in deze gebieden over het algemeen geen peilbeheer plaatsvindt met uitzondering van enkele uitvlieten van gemalen. Het verbeteren van de legger van watergangen en/of zomerkades is geen doel van deze notitie. Wel is een aanbeveling opgenomen met betrekking tot de legger.

Het doel van de notitie “Peilbeheer Buitenpolders” is het eenduidig vastleggen van het peilbeheer voor alle buitenpolders in het beheergebied waar het waterschap verantwoordelijk is voor het kwantiteitsbeheer. Het gaat om het peilbeheer en de te hanteren streefpeilen (huidige praktijkpeilen). De notitie sluit aan op het huidige inlaatbeleid, waarin specifiek de inundatie van de buitenpolders in periode van hoogwater is vastgelegd.

2 Gebiedsbeschrijving

De ligging van de buitenpolders in het beheergebied van Waterschap Rivierenland is weergegeven in figuur 2. Per buitenpolder is aangegeven of de buitenpolder is opgenomen in het inlaatbeleid en of er wel, geen of (beperkt) peilbeheer uitgevoerd wordt. (Voor detail zie bijlage 1). Het oppervlakte van de buitenpolders varieert van 3 ha voor de buitenpolders Buitenstad Vianen en het stedelijk gebied van Everdingen tot 611 ha voor de buitenpolder Huissen.

Figuur 2: Ligging buitenpolders in het beheergebied van Waterschap Rivierenland.

De buitenpolders zijn meestal vlak en bevinden zich verspreid over het beheergebied langs de afgedamde Maas, de (Neder)Rijn, de Lek, Noord, Pannerdensch kanaal en de Waal. De buitenpolders zijn in eerste instantie bedoeld voor extra afvoer of berging van water bij hoge rivierafvoeren. Maar bij normale rivierstanden worden de gebieden voor andere functies gebruikt: grasland en akkerland wisselen af met natuurgebieden en lokaal bebouwing. Het dikke kleipakket, door de rivier tijdens overstromingen in de uiterwaarden afgezet, is zeer vruchtbaar en daardoor aantrekkelijk om landbouw te bedrijven. In een aantal uiterwaarden bevinden zich

meestromende nevengeulen. Soms zijn dit restanten van oude rivierlopen, soms zijn ze recent aangelegd. De nevengeulen vergroten bij hoogwater de afvoercapaciteit.

Door de geomorfologische opbouw en beperkte hoogte van de zomerdijken rond de buitenpolders is het handhaven van een peil moeilijk uitvoerbaar. Bij hoogwater is er sprake van inundatie en bij laagwater is er een enorme wegzijging vanuit de buitenpolders naar de naastgelegen rivier. Het aanvoeren van water om het waterpeil op peil te houden is daardoor meestal niet erg effectief; het is eigenlijk water naar de zee dragen! De waterpeilen in deze gebieden betreffen daarom streefwaarden die in delen van het jaar niet te handhaven zijn.

De zomerkaden beschermen de in de buitenpolders gelegen gronden met name in de zomerperiode zoveel mogelijk tegen overstromen door rivierwater. Enkele buitenpolders worden tegen overstroming door rivierwater beschermd door een voorlandkering. Deze gebieden kennen een genormeerd beschermingsniveau in tegenstelling tot de polders met een zomerkade. In het beheergebied van het waterschap bevinden zich de volgende buitenpolders met een voorlandkering: Buitenstad Vianen, Everdingen, Nieuwland en Nedstaal.

3 Beleid en belangen

In dit hoofdstuk is beschreven welk beleid er voor het waterbeheer in de buitenpolders van toepassing is en welke belangen er spelen. Er zijn afspraken met het Rijk dat het kwantitatieve waterbeheer, waaronder peilbeheer in de meeste buitenpolders bij het waterschap ligt, dit is eveneens vastgelegd in de keur van het waterschap. Conform de Waterverordening Rivierenland is het waterschap niet verplicht om een peilbesluit op te stellen voor de buitenpolders. In het Waterbeheerplan 2010 – 2015 van het waterschap wordt het peilbeheer in de buitenpolders niet nader omschreven.

3.1 (Neven)Belangen in de buitenpolder

De belangrijkste functie van de buitenpolders is het afvoeren en bergen van rivierwater bij hoogwater. Bij laagwater op de rivier kennen de buitenpolders andere gebruiksfuncties.

De meest voorkomende grondgebruiksvormen en nevenbelangen die in de buitenpolders voorkomen zijn:

1. Landbouw: De landbouw (met name weidegronden) is met circa 3.600 hectare (63% van het totaal) de grootste grondgebruiker in de buitenpolders.
2. Natuur: In de buitenpolders zijn ook diverse natuurgebieden aanwezig met een gezamenlijke oppervlakte van circa 1.190 hectare (21% van het totaal).
3. Wonen, werken, veerdiensten en de bijbehorende ontsluitingen: In diverse buitenpolders zijn nogal wat bedrijven en woningen gevestigd. Deze bebouwing ligt meestal op hoogwatervrije terreinen en worden ontsloten via het water of via ontsluitingswegen in de buitenpolder of soms ook op de zomerkade. Daarnaast liggen er in de buitenpolders doorgaande regionale routes via pontveren.
4. Veiligheid: De buitenpolders hebben een functie in de waterberging en de nevengeulen bij de afvoer van rivierwater. De zomerkaden geleiden de lagere hoogwaters door het zomerbed. De inrichting van de kade is zodanig, dat door een inlaatconstructie of een verharde overlaat er geen schade of ongewenste erosie ontstaat. Bij het overstromen van zomerkaden moet worden vermeden dat die overstroming plaats vindt nabij de aansluiting van de zomerkade op de bandijk, want dan kan er juist extra erosie ontstaan. Bij het tijdig vollopen van de buitenpolder worden de risico's dus beperkt.

3.2 Taak waterschap peilbeheer buitenpolders

Het waterschap is waterbeheerder in haar beheergebied en een van de taken is het kwantitatieve waterbeheer, waaronder peilbeheer. Voor de meeste buitenpolders is het waterschap de bevoegde beheerder van de waterkwantiteit. Na overleg tussen Rijk en waterschap is afgesproken om dit beheer bij het waterschap neer te leggen. Voor de uiterwaarden inclusief vijf

buitenpolders is het Rijk de bevoegde beheerder van de waterkwantiteit. Deze vijf buitenpolders zijn: Waarden bij Loevestein/Munnikenland, Poederoijen, Konijnenwaard, Nederhemert Noord/Arkenwaard en Nederhemert Zuid/Doornwaard. Voor de precieze begrenzing van onze waterschapstaak in de buitenpolders (met name het peilbeheer van oppervlaktewateren in het waterschapsgebied) kan het Reglement en kaarten bij de Waterregeling worden geraadpleegd (zie bijlage 2). Aangezien het waterschap de kwantitatieve waterbeheerder is in de buitenpolders mag het waterschap zelf een afweging maken welke inspanning geleverd wordt bij het uitvoeren van het kwantitatief waterbeheer in de buitenpolders. Duidelijk beleid ten aanzien van peilbeheer in de buitenpolders van het waterschap ontbreekt echter nog. In het Waterbeheerplan 2010 – 2015 van het waterschap wordt het peilbeheer in de buitenpolders niet nader omschreven. Wel is als doel opgenomen de huidige ruimte voor de rivier te handhaven en ruimte te reserveren voor toekomstige rivierverruimende maatregelen.

Voor de buitenpolders is het waterschap niet verplicht om een peilbesluit op te stellen conform de Waterverordening Rivierenland. Als er geen peilbesluiten zijn voorgeschreven, kan het waterschap streefpeilen hanteren. Bij streefpeilen probeert het waterschap de gewenste peilen te realiseren. Het waterschap heeft in de buitenpolders echter meer dan in het binnendijs gebied (waar water aan-en afvoer wel te beheersen is, vastgelegd in een peilbesluit) te maken met natuurlijke omstandigheden, zoals geomorfologische opbouw van de ondergrond en ligging ten opzichte van de rivier. Peilbeheer is door de directe interactie met de rivier maar beperkt mogelijk. Delen van het jaar staan de polder onder water en daarbuiten is enige vorm van beheer mogelijk. Dit bestaat uit het moment van inundatie (geregeld in inlaatbeleid) en na een hoogwatergolf de snelheid van leeglopen van de buitenpolder. Als de rivier langer op een laag peil staat is het in de meeste gevallen niet efficiënt om water in te gaan pompen. Het voorzieningenniveau is daar vanuit het verleden ook niet op ingericht. Het is wel zaak om datgene wat het waterschap wel kan doen vast te leggen.

3.3 Inlaatbeleid

Buitenpolders staan bij hoogwater op de rivier vaak onder water. Als overstroming van de zomerkades dreigt worden de polders actief onder water gezet door inlaatschuiven te openen. Vanwege de belangen in de buitenpolders is het nodig om duidelijkheid te geven over het moment van inundatie. Dit is vastgelegd in het inlaatbeleid van Waterschap Rivierenland. In het inlaatbeleid is voor de buitenpolders binnen het beheergebied van het waterschap aangegeven in welke periode en tot welke waterstanden bescherming tegen hoog water kan worden geboden. Uitgangspunt in het verleden was dat het rivierwater in ieder geval vanaf 1 april tot 1 december maximaal gekeerd wordt. In het nieuwe inlaatbeleid (vanaf 2014) geldt voor deze periode dat er niet meer maximaal gekeerd wordt en dat er een waakhogte van toepassing is.

Zodra bekend is dat bij Lobith een waterstand met wasverwachting zal optreden waarbij de desbetreffende zomerkade op haar laagste punt zal overstromen, dan wordt om schade aan de zomerkaden en kunstwerken te voorkomen vooraf de betrokkenen geïnformeerd en rivierwater ingelaten. Voor een groot deel van de buitenpolders worden in de winterperiode vanaf 1 december tot 1 april de kunstwerken in de zomerkade open gezet, zodat het waterpeil in de buitenpolder direct mee fluctueert met de waterstanden op de rivier. In een aantal buitenpolders zijn de belangen dermate groot, dat er ook in de winter langer gekeerd moet worden. Daartoe zijn de belangen en kwaliteit van de zomerkaden geïnventariseerd. Afhankelijk van de belangen in de buitenpolder, de kwaliteit van de zomerkade en de hoogte van de inlaat- en uitlaatpunten en de aan te houden waakhogtes zijn de corresponderende waterstanden bij Lobith of Sambeek bepaald.

4 Huidige situatie en ontwikkelingen

Om te huidige situatie en de ontwikkelingen betreffende het peilbeheer in de buitenpolders eenduidig te kunnen vastleggen, zijn voor alle buitenpolders in het beheergebied relevante gegevens verzameld en vervolgens weergegeven in de factsheets in bijlage 3. Bovendien zijn per buitenpolder kaarten gemaakt met relevante informatie (bijlage 4). In de factsheets zijn de volgende gegevens opgenomen:

- Peilbeheer: huidige situatie peilbeheer:
- Plannen: plannen die invloed kunnen hebben op het (toekomstige) peilbeheer in de buitenpolder:
- Functies: functies die voorkomen in de buitenpolder en die eisen kunnen stellen aan het peilbeheer en inlaatbeleid in de buitenpolder
- Inlaatbeleid: onderdelen van het inlaatbeleid die invloed kunnen hebben op het peilbeheer in de buitenpolder:
- Knelpunten/Opmmerkingen: knelpunten in het peilbeheer in de buitenpolder en overige opmerkingen

De factsheets geven het volgende beeld van de buitenpolders:

4.1 Peilbeheer

4.1.1 Peilbeheer door het waterschap

In de periode tot en met 2009 waren een deel van de buitenpolders opgenomen in een aantal (streef)peilbesluiten, van sommige buitenpolders waren geen afspraken vastgelegd. Na 2009 zijn de buitenpolders niet meer opgenomen in de peilbesluiten, met uitzondering van de buitenpolders Nedstaal (Ruigenhil), Hurwenense Waarden en Waarden bij Loevestein. Vanwege de verschillen is afgesproken om de peilen en peilafspraken van alle buitenpolders op een consistente manier in deze notitie Peilbeheer Buitenpolders vast te leggen. Hiermee wordt meer dan voorheen op een eenduidige manier duidelijkheid gegeven over het peilbeheer in de buitenpolders.

Doordat een duidelijk beleid ten aanzien van peilbeheer in de buitenpolders van het waterschap nog niet is opgesteld, varieert het voorzieningenniveau in de verschillende buitenpolders. De mate waarin actief peilbeheer wordt uitgevoerd in een buitenpolder hangt mede samen met voorzieningen die aanwezig zijn in de buitenpolder. Het waterbeheer in deze buitenpolders wordt in meer of mindere mate geregeld door middel van inlaat- en/of uitwateringskunstwerken. Een enkele buitenpolder is voorzien van een (in en/of uitlaat)gemaaltje. De bediening van de kunstwerken en/of de gemalen hangt af van de aard en het gebruik van de buitenpolders. Deze voorzieningen worden in een aantal gevallen overigens ook gebruikt ten behoeve van het inlaatbeleid. Soms zijn er aanvullende kunstwerken ten behoeve van het peilbeheer. In slechts circa 10 tot 15 buitenpolders zijn er voorzieningen aanwezig om tot zekere hoogte actief peilbeheer te kunnen uitvoeren, een voorbeeld is de buitenpolder Eck en Wiel waar zich het (inlaat)gemaal De Schans bevindt. In een aantal van deze buitenpolders is alleen een uitlaatgemaal aanwezig en geen inlaattgemaal wat de mogelijkheden al weer beperkt, bijvoorbeeld in de buitenpolder Hurwenense Waarden. In veel buitenpolders wordt echter geen peilbeheer uitgevoerd. Hiervoor bestaan verschillende redenen:

- de situatie is historisch zo gegroeid,
- er zijn geen peilschalen,
- er zijn geen klachten over het peilbeheer,
- de peilen fluctueren mee met de rivier: de peilen in de buitenpolders zijn sterk afhankelijk van de kwel en wegzijging die optreedt in de buitenpolder en van de mogelijkheden die er zijn om het peil te beheren door middel van kunstwerken zoals gemalen en in- en uitlaatduikers. Verder is het peil in de buitenpolder ook afhankelijk

van eventuele inlaat bij hoogwater op de rivier. Het gevolg hiervan is dat de peilen in de buitenpolders aanzienlijk fluctueren.

Desondanks levert dit, volgens de peilbeheerders, weinig tot geen knelpunten op. In de overige buitenpolders bevinden zich meestal wel inlaatkunswerken die bediend worden bij hoogwater zoals in het inlaatbeleid beschreven is.

In buitendijkse gebieden waarin zich geen zomerkade bevindt, voert het waterschap over het algemeen geen peilbeheer uit.

4.1.2 Aansluiting peilbeheer en inlaatbeleid

Voor het inlaatbeleid van het waterschap wordt verwezen naar de notitie “Inlaatbeleid buitenpolders tijdens hoge rivierafvoeren” van de Afdeling Beheer en Onderhoud van het waterschap uit 2013. Een aantal onderdelen uit het inlaatbeleid die van belang zijn voor het peilbeheer in de buitenpolders, zijn opgenomen in de factsheets in bijlage 3.

De periode wanneer het inlaatbeleid geldt en de periode wanneer het peilbeheer van toepassing is, is niet altijd duidelijk. Tijdens de hoogwaterperiode van juni 2013 bij het waterschap niet duidelijk of het inlaatbeleid en/of het peilbeheer van toepassing was. Uitgangspunt in het verleden was dat het rivierwater in ieder geval vanaf 1 april tot 1 december maximaal gekeerd wordt. In het nieuwe inlaatbeleid (vanaf 2014) geldt voor deze periode dat er niet meer maximaal gekeerd wordt en dat er een waakhoogte van toepassing is. Zo lang er niet wordt ingelaten, geldt een bepaald peilbeheer in een buitenpolder (zoals in de factsheets is beschreven) voor zover er in een buitenpolder actief peilbeheer uitgevoerd wordt door het waterschap. Peilbeheer is niet meer van toepassing als inundatie dreigt en er polders actief onder water worden gezet door inlaatschuiven te openen. Peilbeheer is ook niet van toepassing zodra er door stijgende rivierwaterstanden meer kwel voorkomt in de buitenpolder dan met de huidige kunstwerken verwerkt kan worden. Voor een groot deel van de buitenpolders worden in de winterperiode vanaf 1 december tot 1 april de kunstwerken in de zomerkade open gezet, zodat het waterpeil in de buitenpolder direct mee fluctueert met de waterstanden op de rivier.

4.1.3 Peilbeheer door derden

In een aantal buitenpolders wordt het peilbeheer door derden uitgevoerd. Meestal gaat het om natuurgebieden waar het peilbeheer door de natuurbeherende instantie wordt uitgevoerd, zoals in de Heerewaarden waar Staatsbosbeheer in het zuidwestelijke deel van de buitenpolder het peilbeheer uitvoert. Een ander voorbeeld is de buitenpolder Crobsche Waard waar het peilbeheer is ondergebracht bij een steenfabriek (Wienerberger B.V.). Als het peilbeheer door derden wordt uitgevoerd, zijn er meestal geen afspraken over het peilbeheer. Voor een aantal buitenpolders zijn er wel concrete peilafspraken met derden en in een paar buitenpolders is bekend dat wordt afgeweken van deze afspraken: voor het stedelijk gebied van Everdingen, de Everdingerwaarden en voor Nedstaal.

4.1.4 Beheer en onderhoud

In een groot deel van de buitenpolders voert het waterschap beheer en onderhoud uit aan de kunstwerken en/of het watersysteem. Uitzonderingen zijn bijvoorbeeld de buitenpolder Buitenstad Vianen waar zich geen watergangen bevinden en de buitenpolder Afferdensche en Deestse Waarden waar een grootschalige ontzanding bezig is.

In een aantal buitendijkse gebieden voert het waterschap beheer en onderhoud uit, het gaat meestal om de uitvlieten van gemalen zoals in de uiterwaard Doornwaard langs de Afgedamde Maas: het waterschap onderhoudt de uitvliet van gemaal HC de Jongh naar de plas die verbonden is aan de Afgedamde Maas.

4.1.5 Functies (en belangen)

De functies die voorkomen in de buitenpolder kunnen eisen stellen aan het peilbeheer en inlaatbeleid in de buitenpolder. Als er een hoog percentage bebouwing voorkomt in een buitenpolder, is over het algemeen het peilbeheer actiever en wordt het rivierwater langer gekeerd.

Grasland is het meest voorkomende grondgebruik in de buitenpolders, en daarna natuur, akkerland, water en bebouwing. In de meeste buitenpolder komt een combinatie van deze grondgebruiken voor. Boomteelt komt maar weinig voor. Een aantal buitenpolders kennen een hoog percentage bebouwing waaronder: Nedstaal, Polder Nieuwland en de Buitenstad Vianen.

Het aantal woningen in de buitenpolders varieert van: geen in de buitenpolders Polder Nieuwland, Randwijk en de Waarden bij Loevestein tot 54 in de buitenpolder: Poederoijen. De belangrijkste natuurbeheerders in de buitenpolders zijn: Staatsbosbeheer, Het Geldersch Landschap, Het Utrechts Landschap en Natuurmonumenten. De meeste buitenpolders vormen een onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur.

4.2 Ontwikkelingen en plannen

Het waterbeheer, en daarmee indirect ook peilbeheer, in de buitenpolder is onderhevig aan verschillende ontwikkelingen. De belangrijkste ontwikkelingen staan hieronder beschreven:

4.2.1 Klimaatveranderingen en Ruimte voor de Rivier

Als gevolg van klimaatveranderingen worden stijgende rivierstanden verwacht. Voor de Rijn- en Maasstroomgebieden heeft dit zijn weerslag op rivierafvoeren. Als gevolg van toenemende neerslag in de winter kan de afvoer van de Rijn in de winter toenemen, terwijl deze in de zomer juist kan afnemen door minder sneeuwsmelt in de Alpen en door een sterke toename van de verdamping. De verwachting is dat de Rijn, nu nog een gecombineerde regen- en smeltwaterrivier, meer zal gaan lijken op een regenrivier. Een regenrivier heeft hoge afvoeren in de winter en lage afvoeren in de zomer. De Maas is altijd al een regenrivier geweest. De rivierafvoer van de Maas zal door klimaatverandering in de winter hoger zijn en lager in de zomer. Voor beide rivieren geldt dat hoogwaters niet alleen vaker kunnen voorkomen, maar ook dat ze hogere waterstanden met zich mee kunnen brengen. Een ander effect van de klimaatverandering dat gevolgen heeft voor de waterveiligheid is de zeespiegelstijging. Een hogere zeespiegelstand belemmert de vrije afvoer van rivieren. Dit is vooral merkbaar in de benedenstroomse delen van de rivieren en estuaria (Rijkswaterstaat Helpdesk Water).

Naast stijgende rivierstanden kunnen, als gevolg van klimaatverandering, de rivierstanden in bepaalde perioden ook wegzakken. In de Regionale Verkenning Zoetwater Rivierengebied (RVZR) is onderzocht hoe groot de toegenomen vraag naar zoetwater in 2050 is, bij een verminderd wateraanbod vanwege het veranderend klimaat. Voor 2050 worden bij het scenario Stoom de volgende knelpunten onderscheiden: wegzakkende rivierwaterstanden op Waal, Nederrijn, Lek en Maas. Doordat de rivierafvoer sterk afneemt, zakken de laagste waterstanden 1-1½ m ten opzichte van de huidige situatie. Hierdoor neemt de wegzijging naar de rivieren sterk toe. Daarnaast kan minder water worden ingelaten en kunnen aantal deelgebieden niet meer van voldoende water worden voorzien.

Ruimte voor de Rivier is een programma met als doel veiligheid voor overstromingen. Het programma bestaat uit een keten van meer dan 30 samenhangende projecten die uitgevoerd worden op meer dan 30 plekken langs Rijn, IJssel, Waal, Nederrijn en Lek. Kenmerkend aan de aanpak is rivierverruiming in plaats van dijkverhoging wat een omslag markeert in de aanpak van hoogwaterbescherming. De combinatie van hoogwaterbescherming en gebiedsontwikkeling is uniek. De projecten worden voorbereid en uitgevoerd in de periode van 1995 tot 2015.

Het programma Ruimte voor de Rivier zal bijvoorbeeld het peilbeheer in de buitenpolder Waarden bij Loevestein/Munnikenland beïnvloeden: na dijkverlegging zal een peilverhoging plaatsvinden ten behoeve van natuurwaarden. Het waterschap voert na 2016 geen beheer meer in de buitenpolder.

Als gevolg van het Programma Ruimte voor de Rivier zullen zomerkades in de toekomst afgestoten worden en van de legger verdwijnen, terwijl er mogelijk nog wel peilbeheer uitgevoerd zal worden in deze buitenpolders. In de huidige situatie staan de zomerkades in de buitenpolders Buiten Ooij/Oude Waal, Everdingerwaarden en de Goilberdingerwaard niet op de legger. Bij het beleid voor het afstoten van zomerkades moet peilbeheer daarom een aandachtspunt zijn.

4.2.2 Natura 2000

Natura 2000 is de benaming voor een Europees netwerk van natuurgebieden waarin belangrijke flora en fauna voorkomen, gezien vanuit een Europees perspectief. Met Natura 2000 worden deze flora en fauna duurzaam beschermd. In juridische zin komt Natura 2000 voort uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen; in Nederland vertaald in de Natuurbeschermingswet. Voor elk Natura 2000-gebied moet een beheerplan worden vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Hierin staat wat er moet gebeuren om de natuurdoelen voor dat gebied te halen en wie dat gaat doen.

Natura 2000 zal bijvoorbeeld het peilbeheer in de buitenpolder Hurwenense waarden (Kil van Hurwenen) beïnvloeden: De buitenpolder wordt gesplitst in twee peilgebieden waarbij de peilen volgens afspraken uit 2011 met Dienst Landelijk Gebied worden afgestemd op het natuurgebied (vrije inlaat) en het landbouwgebied. Een extra gemaal komt in beheer en onderhoud van het waterschap.

Meer informatie over de Natura 2000 gebieden, zoals de habitattypen en de soorten die er beschermd worden en de bijbehorende doelstellingen, is te vinden in de volgende ontwerpbesluiten:

- Ontwerpbesluit Gelderse Poort;
- Ontwerpbesluit Uiterwaarden Waal;
- Ontwerpbesluit Uiterwaarden Neder-Rijn en
- Ontwerpbesluit Loevestein, Pompeveld & Kornsche Boezem;
- Ontwerpbesluit Uiterwaarden Lek.

De staatssecretaris van EL&I heeft inmiddels voor de volgende twee gebieden definitieve aanwijzingsbesluiten genomen:

- Uiterwaarden Lek,
- Loevestein, Pompeveld & Kornsche Boezem,

Voor de overige gebieden gelden nog ontwerp-aanwijzingsbesluiten Natura 2000 gebieden.

Meer dan de helft van de buitenpolders vormen een onderdeel van een Natura 2000 gebied. Het meest voorkomende natuurdoeltype is: Kruiden- en faunarijk grasland. Door de Provincie Gelderland en Zuid-Holland is aangegeven dat er geen vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet geldt voor het peilbeheer in de buitenpolders.

5 Peilvoorstel

Het doel van deze notitie is het eenduidig vastleggen van het peilbeheer voor alle buitenpolders in het beheergebied. Om het peilbeheer vast te leggen is in de vorige hoofdstukken de huidige situatie beschreven met betrekking tot het peilbeheer in de buitenpolders en zijn ontwikkelingen in het peilbeheer geschetst. In dit hoofdstuk worden tenslotte de te hanteren streefpeilen

(huidige praktijkpeilen) voorgesteld. Per buitenpolder zijn in tabel 1 tot en met 3 de zomer- en winterpeilen weergegeven in de huidige situatie en voor het peilvoorstel. Er is een indeling gemaakt in vorm van peilbeheer in de buitenpolder:

- Actief peilbeheer (bemalen buitenpolder: peilregulerende kunstwerken aanwezig zoals een in- en uitlaatgemaal);
- Beperkt peilbeheer (vrij afwaterende buitenpolder: de aanwezige kunstwerken zijn in beperkte mate peilregulerend, zoals een uitlaatduiker met een schuif);
- Geen actief peilbeheer (geen peilregulerende kunstwerken aanwezig).

Uit de tabellen blijkt dat voor slechts vijf buitenpolders de peilen wijzigen:

- Waarden bij Loevestein;
- Hurwenense waarden (natuurgebied);
- Buiten Ooij / Oude Waal;
- Polder Nieuwland;
- Buitenpolders Noordwaard.

De gebiedsplannen zijn in overleg met betrokken partijen tot stand gekomen.

Tabel 1: Streefpeilen voor de zomer en winter per buitenpolder met actief peilbeheer in de huidige situatie en in de toekomstige situatie (binnen vijf jaar).

Naam buitenpolder	Code peil-gebied	Code inlaat-beleid	Huidige situatie		Peilvoorstel	
			Streefpeil zomer m NAP	Streefpeil winter m NAP	Streefpeil zomer m NAP	Streefpeil winter m NAP
Middelwaard	BPVH18	192	0,80	0,80	0,80	0,80
Everdingen (buitendijks stedelijk)	BPVH15	172	1,90	1,90	1,90	1,90
Everdingen (Everdingerwaard)	BPVH14	-	1,60-1,90	1,60-1,90	1,60-1,90	1,60-1,90
Echteld Willemspolder	BPNB28	16	4,80	4,80	4,80	4,80
Wamelse uiterwaarden	BPQU37	110	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Drutense waarden	BPQU36	106	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Eck en Wiel	BPNB07	682	4,80	4,80	4,80	4,80
Lienden - De Ingensche Waarden	BPNB06	60	5,65	5,65	5,65	5,65
Winssense waarden	BPQU34	107	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Hurwenense waarden (landbouwgebied)	BPBW40	147	2,50	2,50	2,50	2,50
Polder Nieuwland	BPAW21	-	Fluctuerende peilen		0,20	0,20
Nedstaal/Ruigenhil	BPAW20	-	-2,04	-2,04	-2,04	-2,04
Buitenpolders Noordwaard: Polder Achterste Kievitswaard/Happenhennip	BPAB48	-	nvt	nvt	-0,65	-1,10
Buitenpolders Noordwaard: Polder Koningin Anna Palownapolder/Middelste Kievitswaard	BPAB49	-	nvt	nvt	-0,65	-1,10
Buitenpolders Noordwaard: Polder Buitenste Kievitswaard/Binnenste Kievitswaard	BPAB50	-	nvt	nvt	-0,65	-1,10
Buitenpolders Noordwaard: Polder Kleine Zalm	BPAB51	-	nvt	nvt	-0,30	-1,00

Naam buitenpolder	Code peil-gebied	Code inlaat-beleid	Huidige situatie		Peilvoorstel	
Buitenpolders Noordwaard Polder Vogelenzang	BPAB52	-	nvt	nvt	-0,40	-1,00
Buitenpolders Noordwaard Polder Steenenmuur	BPAB53	-	nvt	nvt	-0,50 -0,70	-1,00 -1,00
Buitenpolders Noordwaard: Polder 't Kooike	BPAB54	-	nvt	nvt	-0,70	-1,00

Tabel 2: Streefpeilen voor de zomer en winter per buitenpolder met beperkt peilbeheer in de huidige situatie en in de toekomstige situatie (binnen vijf jaar).

Naam buitenpolder	Code peil-gebied	Code inlaat-beleid	Huidige situatie		Peilvoorstel	
			Streefpeil zomer m NAP	Streefpeil winter m NAP	Streefpeil zomer m NAP	Streefpeil winter m NAP
Kersbergse uiterwaard	BPVH19	191	0,50	0,50	0,50	0,50
Zomerpolder Vianen	BPVH16	186	1,55	1,55	1,55	1,55
Fortgracht	BPVH13	-	2,20	2,20	2,20	2,20
Dreumelse uiterwaarden	BPQU38	108	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Huissen	BPOB01	20	9,20	-	9,20	-
Hurwenense waarden (natuurgebied)	BPBW40	147	3,10	3,10	Bij inundatie peil vasthouden op 2,80 m NAP en daarna uitzakken	
Buiten Ooij / Oude Waal	BPGO32	-	Van 1 november tot 1 april rivierpeil; de rest van het jaar maximaal 8,60 m NAP		Periode 1 oktober tot 1 maart: bij inundatie peil vasthouden op 8,60 m NAP Periode 1 maart tot 1 mei: peil vasthouden op maximaal 10,20 m NAP en langzaam laten uitzakken Periode 1 mei tot 1 oktober: peil langzaam laten uitzakken, geen inundaties	

Tabel 3: Streefpeilen voor de zomer en winter per buitenpolder zonder actief peilbeheer in de huidige situatie en in de toekomstige situatie (binnen vijf jaar).

Naam buitenpolder	Code peil-gebied	Code inlaat-beleid	Huidige situatie		Peilvoorstel	
			Streefpeil zomer m NAP	Streefpeil winter m NAP	Streefpeil zomer m NAP	Streefpeil winter m NAP
Everdingen (Goilberdingerwaarden)	BPLL12	-	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Benedenwaarden	BPTW23	68	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Crobsche waard	BPTW24	52	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	

Naam buitenpolder	Code peil-gebied	Code inlaat-beleid	Huidige situatie		Peilvoorstel	
Ochten/Ochtense Buitenpolder	BPNB29	55	5,30	5,40	5,30	5,40
Gendt	BPOB31	57	9,10	-	9,10	-
Beusichem	BPLL11	50	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Lienden - Tollewaard	BPNB05	60	5,80	5,60	5,80	5,60
Rijswijk 2	BPNB10	48	3,20	3,20	3,20	3,20
Rijswijk 1	BPNB09	63	3,20	3,20	3,20	3,20
Maurik	BPNB08	62	3,20	3,20	3,20	3,20
Opheusden 1	BPNB03	59	6,30	6,30	6,30	6,30
Heerwaarden	BPQU39	122	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Poederoijen	BPBW44	145	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Konijnenwaard	BPBW45	144	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Brakel Zuilichem/Bovenwaarden	BPBW42	148	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Nieuwvaal Zuilichem/Breemwaard	BPBW41	149	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Nederhemert Zuid/Doornwaard	BPBW47	680	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Randwijk	BPOB02	58	6,45	-	6,45	-
Hondswaard	BPTW22	51	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Rijswaard	BPTW25	53	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Heesseltsche uiterwaard	BPTW26	54	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Stiftse uiterwaard	BPTW27	49	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Bemmel	BPOB30	56	8,30	-	8,30	-
Opheusden 2	BPNB04	684	6,30	6,30	6,30	6,30
Afferdense en Deestse Waarden	BPQU35	-	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Beuningse uiterwaard	BPBL33	105	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Nederhemert Noord/Arkenswaard	BPBW46	143	Fluctuerende peilen		Fluctuerende peilen	
Waarden bij Loevestein	BPBW43	-	0,50	0,50	Fluctuerende peilen	
Buitenstad Vianen	BPVH17	-	Geen water	nvt	nvt	nvt

Bijlage 1: Ligging buitenpolders

Bijlage 2: Verantwoordelijkheden waterschap buitenpolders

Bijlage 3: Factsheets buitenpolders

In de factsheets zijn de volgende gegevens opgenomen:

- Peilbeheer: huidige situatie peilbeheer:
  - Naam buitenpolder
  - Code buitenpolder
  - Karakteristieke omschrijving
  - Klasse huidige situatie (met zomerkade (1)/met voorlandkering (2)/zonder waterkering (3)/met watergangen(A)/zonder watergangen(B))
  - Omschrijving soort peil (praktijkpeil/oud vigerend peil/vigerend peil)
  - Zomerpeil (ZP)
  - Winterpeil (WP)
  - Huidige situatie
  - Beheer en onderhoud (water)systeem
- Plannen: plannen die invloed kunnen hebben op het (toekomstige) peilbeheer in de buitenpolder:
  - Plannaam
  - Initiatiefnemer plan
  - Status plan
  - Periode uitvoering plan
  - Toekomstige situatie
- Functies: functies die voorkomen in de buitenpolder en die eisen kunnen stellen aan het peilbeheer in de buitenpolder
  - Totaal oppervlakte buitenpolder (ha)
  - Grondgebruik (in %); door middel van een analyse met de Landgebruikskaat van Nederland (LGN6) is het grondgebruik opgesplitst in: akkerland, bebouwing, grasland, natuur, water en boomteelt
  - Aantal woningen
  - Natura 2000-gebied: Bron kaart Natura 2000: Ministerie LNV, 2011
  - Natuurbeheerder: afgeleid van kadastrale gegevens
  - Type natuur: afgeleid van de provinciale kaarten “Natuurbeheerplan 2013 – Beheergebieden” van de provincies: Utrecht, Gelderland en Zuid-Holland.
  - Ecologische Hoofdstructuur (EHS): Bron kaarten EHS: Provincies Utrecht, 2011; Provincie Zuid Holland en Provincie Gelderland, 2010
- Inlaatbeleid: onderdelen van het inlaatbeleid die invloed kunnen hebben op het peilbeheer in de buitenpolder:
  - Drempelhoogte inlaatkunstwerk (m NAP)
  - WS bij Lobith (m NAP)
  - Keerperiode
  - Belang
  - Afstoten zomerkade (ja/nee + jaar)
- Knelpunten/Opmerkingen: knelpunten in het peilbeheer in de buitenpolder en overige opmerkingen

Bijlage 4: Kaarten buitenpolder